



Territori, societat i història agrària

Els estudis històrics fa temps que han deixat de considerar les individualitats com a eixos fonamentals de recerca. Els grans protagonistes de la història si són recordats és perquè han sabut entendre les inquietuds de les societats a les quals pertanyen o bé perquè han volgut menystenir-les, retallar-les, reduir-les. Precursors o dictadors són definits en relació als paràmetres de les societats a les quals pertanyen. Des de fa un bon grapat de dècades, la història analitza els canvis, les transformacions de les societats humanes. El treball, les relacions socials, els conflictes, el difícil camí de la millora social.

L'estudi de les transformacions en el món rural és un dels aspectes més treballats, ni que sigui perquè les activitats agràries han estat la tasca productiva que ha ocupat una part més gran del temps històric. Fer història, molt sovint, no és res més que analitzar la història agrària de les poblacions humanes. Els senyors medievals o els grans propietaris rurals anglesos del segle XVIII basaven la seva riquesa i el seu poder en la terra, això sí, establint models d'organització social ben diferents –feudals o capitalistes, respectivament.

Jaume Vicens Vives, Pierre Vilar, Jaume Reglà i Josep Fontana, entre altres, no han deixat de mostrar-nos que la història permet entendre l'origen de la nostra societat aportant importants elements claus per a poder actuar com a ciutadans que vivim en un món que volem –i és possible– millorar. Per tant, la història no és una ciència social que pugui deixar-se de banda quan enfrontem el nostre futur immediat o bé a mig termini. Com han expressat importants polítics i economistes –des d'Adam Smith fins Schumpeter–, sense una perspectiva històrica és impossible dur a terme una política econòmica amb futur.

Ara la societat –les preocupacions d'aquesta– ens exigeix replantejar alguns aspectes de la investigació històrica. En el cas que ens ocupa, la història agrària o història del món rural és cada cop

més sensible a problemes quotidians que marquen el nostre dia a dia. Dos dels més fonamentals tenen relació amb les condicions de vida i amb la perspectiva ecològica. Aquestes preocupacions que marquen el nostre món globalitzat permeten –incorporades en les preocupacions dels historiadors– entendre molt millor l'evolució de les societats humanes.

En quin grau reeixiren les diverses societats agràries a l'hora de permetre un determinat nivell de vida als seus membres, en el marc d'un determinat nivell de desenvolupament tecnològic? Fins quin punt les relacions socials i de poder feren més difícil aquest objectiu? Quina fou la gestió de l'espai que poderosos i pagesos feren en els diversos moments històrics? Fou la mateixa? Tingué el mateix impacte en la construcció del territori?

L'espai agrari, com a espai històric, és fruit de l'acció humana. I és emprat per les societats per a satisfer les necessitats. En un determinat marc de relacions socials, econòmiques i institucionals existents, la incorporació de la perspectiva ecològica en els estudis de cas, pot permetre entendre millor l'evolució de la societat, mitjançant l'anàlisi de les accions i omissions que marquen la construcció del territori, la relació grup humà/ territori en termes de balanç energètic, on cal lligar el consum amb la producció i l'eficiència en l'aprofitament dels recursos disponibles. No es poden, per exemple, analitzar simplement variables com els rendiments per unitat de superfície o bé el volum dels béns consumits per persona per comparar el nivell de desenvolupament de dos societats coetànies. Cal analitzar –per a cadascuna d'elles– els recursos, les opcions, les estratègies, els resultats; en definitiva, la història dels homes i les dones, la capacitat de lluita per a obtenir el millor de la terra i del treball, l'esforç per reduir l'impacte dels grups que sempre han volgut espremer els recursos pagesos, grups que es poden definir com a classes dominants.

La societat ens exigeix replantejar aspectes de la investigació històrica. La història del món rural és cada cop més sensible a problemes quotidians que marquen el dia a dia